

УДК 378:001.895

**FORMATSON OF THE READINESS OF THE FUTURE SPECIALIST TO
INNOVATIV ACTIVITIES
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Rusavska S.L. / Русавська С.Л.,
teacher, master /викладач,

KVNZ "Uman Humanitarian-Pedagogical College named after Taras Shevchenko"
Heavenly Hundred, 33, 20300

КВНЗ "Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т.Г.Шевченка"
вул.Небесної сотні, 33, 20300

Mykhailovka N.U. / Михайловська Н.Ю.
teacher, master /викладач

Uman Medical College, 20, Independence str, 20300

Уманський медичний коледж, вул., Незалежності, 20, 20300

Анотація. У статті розкривається сутність інноваційної педагогічної діяльності і готовність до неї; обґрунтовується модель формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності, яка складається з компонентів: мотиваційно-аксіологічного, змістовно-когнітивного, операційно-діяльнісного, емоційно-вольового, креативного, рефлексивно-аналітичного; визначаються умови її ефективності.

Ключові слова: інноваційна педагогічна діяльність, готовність до інноваційної педагогічної діяльності, майбутній учитель, модель, педагогічні умови.

Вступ.

Реформування системи освіти України в умовах інформаційного, глобалізованого суспільства актуалізує проблему підвищення якості освіти, основним шляхом вирішення якої є активне впровадження в теорію та практику педагогічних нововведень, що зумовлює необхідність здійснення інноваційної педагогічної діяльності, успішність якої залежить від сформованості готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності, що мобілізує особистість на створення інновацій, їх освоєння і використання.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що аспекти інноваційної діяльності майбутнього фахівця висвітлили у сучасних педагогічних дослідженнях науковці: К.Ангеловські, І. Бех, М.Галтон, М.Галузінська, І.Дичківська, О.Дубасенюк, В.Загвязинський, І.Зязюн, М.Кларін, Б.Мун, Дж.Нів, В.Сластьонін, В. Холстід, О.Хуторський, О.Остапчук та ін. Але проблема готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності досліджена недостатньо з точки зору розкриття її сутності і виявлення умов організації.

Метою статті є визначення сутності, обґрунтування моделі готовності майбутнього фахівця до інноваційної педагогічної діяльності та виявлення умов її ефективного застосування.

Основний текст.

Соціокультурні зміни вимагають оновлення освітньої політики, застосування педагогічних новацій, пошук нових форм, методів організації освітнього процесу. Інноваційні зміни відбуваються за напрямками: формування нового змісту освіти, розробка і реалізація нових технологій навчання;

застосування методів, прийомів, засобів освоєння нових програм, створення умов для самовизначення особистості в процесі навчання; зміна у типах діяльності та стилі мислення викладачів і студентів, створення й розвиток інноваційних закладів освіти; залучення викладачів і студентів до інноваційної діяльності.

Інноваційну діяльність розглядають як комплекс заходів щодо забезпечення інноваційного процесу, основними функціями якої є зміни компонентів педагогічного процесу: цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління тощо [6].

Дослідники виділяють єдність трьох складових інноваційного процесу: створення, освоєння і застосування нововведень. У зв'язку з цим, інноваційний процес розглядають як процес доведення наукової ідеї до стадії практичного використання і реалізація пов'язаних із цим змін у соціально-педагогічному середовищі.

Інноваційний процес є поліструктурним і поліфункціональним, тому обґрунтованим є виокремлення структур:

- діяльнісна структура як сукупність компонентів: мотиви – мета – завдання – зміст – форми – методи – результати;
- суб'єктна структура як діяльність суб'єктів розвитку: ректора, проректора, зав. кафедри, викладачів вузів, різних служб закладу освіти;
- рівнева структура як інноваційна діяльність суб'єктів на міжнародному, регіональному, міському рівнях;
- змістовна структура як поява, розробка й освоєння нововведень у навчанні, виховній роботі, управлінні вищим закладом освіти тощо;
- структура життєвого циклу, що виражається в етапності: виникнення – швидке зростання – зрілість – освоєння – дифузія – насичення – рутинізація – криза – модернізація нововведення);
- управлінська структура як взаємодія чотирьох видів управлінських дій: планування – організація – керівництво – контроль;
- організаційна структура інноваційного процесу включає етапи: діагностичний, прогностичний, організаційний, практичний, узагальнюючий, впроваджувальний [5].

Серед дослідників педагогічних інновацій існує підхід, за яким озглядаючи інновацію як результат, вони визначають її як прогресивний результат творчої діяльності, що знаходить широке застосування та призводить до значних змін у життєдіяльності людини, суспільства, природи. За такого підходу інновація – це нові ідея, знання, новий компонент педагогічної системи, що став результатом діяльності людини та є інструментом для досягнення його цілей. Інновація – нововведення володіє особливим інноваційним потенціалом, сукупністю змін, який воно здатне реалізовувати впродовж повного життєвого циклу.

Необхідною умовою здійснення інноваційної діяльності є цілеспрямована організація процесу професійної підготовки майбутнього фахівця, реалізація потенціалу, який міститься у творчості особистості. Специфіка інновації як діяльності породжує певний тип особистості [2]. Сучасний фахівець готовий до

змін, до переорієнтації власного мислення, до усвідомлення нових вимог щодо професійної інноваційної педагогічної діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність розглядається науковцями: як розроблення, освоєння і використання нововведень (Л.Даниленко, Т. Демиденко, І. Гавриш); як відмова від штампів, вихід за межі нормативної діяльності (В. Сластьонін, Л. Подимова); як здатність до генерації ідей, їх втілення, аналізу та продукуванню (Л. Ващенко, В. Загвязинський); як вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, введення нового у педагогічну практику (Н.Клокар, О.Козлова); як експериментальна пошукова діяльність педагогічних працівників з метою розроблення, експерименту, апробації, впровадження і застосування педагогічних інновацій (В. Маліхіна) [4].

Інноваційна діяльність розкривається через характеристику індивідуального стилю діяльності педагога, тісно пов'язана і зумовлена педагогічною творчістю, педагогічним новаторством, є важливим шляхом формування творчої особистості. Вона проявляється у цілепокладанні, визначенні мети, завдань, а також змісту і технологій інноваційного навчання.

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Як педагогічна діяльність, вона виконує гностичну, проектувальну, конструктивну, комунікативну, організаторську функції.

Теоретичне осмислення сутності інноваційної діяльності дає змогу дійти до висновку, що перехід до інноваційної діяльності та її успішність передбачає усвідомлення майбутнім фахівцем необхідності та практичної значущості інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні, а її реалізація потребує не лише володіння знаннями педагогічної інноватики, але й сформованості готовності до даного виду діяльності.

Готовність до інноваційної діяльності розглядається як:

– синтез взаємопов'язаних між собою структурних компонентів: психологічна готовність, науково-теоретична готовність, практична готовність, психофізична готовність, фізична готовність, а також особистісні якості (інтерес і любов до дітей, захопленість педагогічною працею, спостережливість, комунікабельність, наполегливість, цілеспрямованість) [6];

– інтегративна якість особистості, що виявляється у діалектичній єдності всіх структурних компонентів, властивостей, зв'язків і відносин [1];

– єдність особистісних і операційних компонентів, (мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний), які забезпечують ефективність педагогічної діяльності [5];

– особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами й засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості та рефлексії; основними компонентами структури готовності до інноваційної педагогічної діяльності є мотиваційний; когнітивний; креативний; рефлексивний [3];

– особистісне утворення, яке опосередковує залежність між ефективною діяльністю педагога та його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня; основними компонентами структури готовності до інноваційної педагогічної діяльності є цільовий, мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та оцінно-результативний [6].

Складність, багатовимірність і поліфункціональність процесу формування готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця свідчить про доцільність і необхідність розпочинати його в період допрофесійної підготовки у закладах вищої освіти.

Модель формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності виконує прогностичну, евристичну і перетворюючу функції.

Основними компонентами моделі є:

- мотиваційно-аксіологічний;
- змістовно-когнітивний;
- операційно-діяльнісний;
- емоційно-вольовий;
- креативний;
- рефлексивно-аналітичний.

Результативність моделі формування готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця залежить від реалізації й активізації інноваційної діяльності вищого закладу освіти, поступового переходу від адаптативно-орієнтаційного освоєння інноваційних технологій через формування пізнавально-рефлексивних навичок до створення майбутнім фахівцем власних інноваційних проектів.

Висновки.

Надзвичайна швидкість оновлення технологій і знань зумовлюють нові уявлення про роль і функції фахівців, вимагають у процесі професійної підготовки перехід до інноваційної освіти, за якою однією з важливих якостей фахівця, умовою успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності.

Готовність майбутнього фахівця до інноваційної діяльності є інтегральною характеристикою, яка включає усвідомлення цінності інноваційної діяльності, знання методології, теорії та практики педагогічної інноватики, визначення оптимальних способів інноваційної педагогічної діяльності, оцінку власних можливостей у їх співвідношенні з наступними труднощами, що пов'язані з введенням педагогічних інновацій і необхідністю досягнення високих результатів професійної діяльності. Готовність до реалізації інноваційної діяльності може бути сформована в контексті цілісності її основних структурних компонентів: мотиваційно-аксіологічного, змістовно - когнітивного, операційно-діялісного, емоційно-вольового, креативного, рефлексивно-аналітичного, які складають основу моделі формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності. Педагогічними умовами ефективності формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності є: створення у закладі освіти інноваційного освітнього середовища; високий рівень готовності до інноваційної діяльності викладача;

посилення соціально-особистісної та професійної спрямованості змісту навчальних дисциплін; оволодіння майбутніми фахівцями прийомами рефлексивного аналізу власної інноваційної діяльності; використання у процесі навчання форм, методів і прийомів, які спрямовані на: формування індивідуального стилю діяльності як результату готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця, переорієнтації з пошукового на смисло-пошуковий, особистісно-професійний характер діяльності; прояв пізнавальної та професійної спрямованості студентів; створення умови щодо формування дослідницьких та комунікативних компетентностей, рефлексивних умінь, мотиваційної готовності до інноваційної діяльності тощо.

Список використаних джерел.

1. Гавриш І.В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (методологічний і теоретичний аспекти): монографія / І. В. Гавриш. – Харків: ХОНМІБО, 2005. – 388 с.
2. Герасимов Г.И. Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы/ Г.И. Герасимова, Л. В. Илюхина. – Ростов-на-Дону, 1999. – 136 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. пос. /І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу/Л.В. Козак //Педагогічний процес: теорія та практика. – 2012. – № 2. – С. 50–60.
5. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія/ За ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 504 с.
6. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика/ А. В. Хуторской. – М.: Изд-во УНЦДО, 2005. – 222 с.

References

1. 1. Gavrish IV Formation of readiness of future teachers for innovative professional activity (methodological and theoretical aspects): monograph / I. W. Gavrish. - Kharkiv: HONMIBO, 2005. - 388 p.
2. Gerasimov GI Innovations in education: essence and social mechanisms / G.I. Gerasimova, LV Ilyukhina. - Rostov-on-Don, 1999. - 136 p.
3. Dychkivska IM Innovative pedagogical technologies: textbook. pos. /I.M. Dychkivska. - K.: Академвидав, 2004. - 352 с.
4. Kozak LV Structure and features of innovative professional activity of a teacher of a higher educational institution / LV Kozak. Kozak // Pedagogical process: theory and practice. - 2012. - № 2. - P. 50–60.
5. Professional pedagogical education: innovative technologies and methods: Monograph / Ed. O.A. Дубасенюк. - Zhytomyr: ZhSU Publishing House. I. Franko, 2009. - 504 p.
6. Khutorskaya AV Pedagogical innovation: methodology, theory, practice / AV Khutorskaya. - M.: Изд-во УНЦДО, 2005. - 222 с.

Abstract. The article reveals the essence of innovative pedagogical activity. It is proved that future teachers readiness to innovative activity is an integral characteristic, which includes realization of the value of innovative activity, knowledge of methodology, theory and practice of pedagogical innovation, determination of optimal ways of innovative pedagogical activity,

assessment of professional abilities concerning the following difficulties that are associated with introducing pedagogical innovations, and necessity of achieving high results of professional activity. Usage of the model of future teacher readiness to innovative activity is given. It consists of the following interrelated and related components: motivational and axiological, content-cognitive, actively operating, emotional and willing, creative, reflective and analytical.

Keywords: *innovative pedagogical activity, readiness to innovative pedagogical activity, a future teacher, a model, pedagogical conditions.*

Стаття відправлена: 04.03.2021 г.
© Русавська С.Л., Михайловська Н.Ю.